

| Titulació   | Tipus | Curs |
|-------------|-------|------|
| Arqueologia | OT    | 4    |
| Història    | OT    | 4    |

## Professor/a de contacte

Nom: Jesus Brufal Sucarrat

Correu electrònic: [jesus.brufal@uab.cat](mailto:jesus.brufal@uab.cat)

## Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

## Prerequisits

Haver superat les assignatures de medieval del grau.

Específicament, cap.

## Objectius

Durant l'Edat Mitjana, Catalunya es configura territorialment, socialment, políticament i culturalment, i, per tant, com a realitat històrica amb personalitat pròpia. A través de l'estudi de les aportacions historiogràfiques i documentals més importants s'exposaran les línies mestres de l'origen, consolidació i evolució dels territoris que conformen l'actual Catalunya, seguint l'evolució estructural i conjuntural que experimenta el poder polític, així com la societat i l'economia catalanes durant l'Edat Mitjana.

El contingut de l'assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

## Competències

Arqueologia

- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

#### Història

- Avaluar críticament les fonts i els models teòrics per analitzar les diverses etapes històriques.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar els conceptes bàsics diacrònics i temàtics propis de la ciència històrica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar de manera crítica els discursos divulgatius, especialment en relació amb la ideologia i els biaixos etnocèntrics i sexistes.
2. Analitzar els processos històrics que condueixen als conflictes bèl·lics.
3. Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió de textos llatins.
4. Aplicar l'anàlisi morfosintàctica a la lectura de textos llatins, identificant, si escau, les característiques pròpies del gènere literari o de la variant lingüística corresponent.
5. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
6. Aplicar les tècniques que permeten una comprensió ràpida i global del text llatí.
7. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
8. Aprendre de manera autònoma.
9. Avaluar críticament els diferents enfocaments actuals de l'estudi de la història de Catalunya.
10. Avaluar i resoldre críticament els problemes historiogràfics propis dels estudis de la guerra.
11. Avaluar i resoldre críticament problemàtiques històriques pròpies de la història del gènere.
12. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
13. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
14. Conèixer els debats historiogràfics principals referents a l'antiguitat.
15. Descriure les estructures econòmiques, socials i polítiques de les societats clàssiques.
16. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
17. Dominar i identificar la història de l'entorn immediat.
18. Dominar la història universal de l'edat mitjana.
19. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
20. Examinar un passatge literari mediollatí i connectar-lo amb les característiques pròpies del llatí medieval.
21. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
22. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
23. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
24. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
25. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
26. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
27. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.

28. Interpretar i analitzar les fonts documentals.
29. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
30. Interpretar textos històrics en relació amb els contextos arqueològics.
31. Llegir i interpretar adequadament manuscrits, inscripcions i diplomes de l'antiguitat, de l'Edat Mitjana, Moderna i Contemporània.
32. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
33. Organitzar i sintetitzar les diverses explicacions existents sobre les causes del canvi social en les diferents etapes històriques de la societat catalana.
34. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
35. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
36. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
37. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
38. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
39. Resoldre els problemes metodològics que planteja l'ús de les fonts historiogràfiques medievals
40. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
41. Utilitzar el vocabulari tècnic específic d'interpretació i comentari dels textos antics.
42. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.
43. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.
44. Utilitzar les fonts de recerca pròpies de l'estudi de la història de Catalunya.

## Continguts

### 1. Els orígens i la formació de les dinasties comtals (segles VIII-X).

- 1.1. Els darrers temps del Regne de Toledo.
- 1.2. El domini carolingi: els comtats.
- 1.3. La ruptura amb els francs.
- 1.4. La possessió i explotació de la terra: aprisions i alous.
- 1.5. L'església: monestirs i bisbats.

### 2. Les terres andalussines (813-1017)

- 2.1 La conquesta i les migracions àrabs i berebers.
- 2.2 Els llinatges i les "gents de la ciutat".
- 2.3 Una societat andalusina dinàmica.

### 3. Les taifes i la incorporació almoràvit (1017-1149)

- 3.1 Localismes i unitat mediterrània.
- 3.2 Esplendor i feblesa d'unes societats reials.
- 3.3 L'esperança i l'agonia almoràvit.

### 4. Feudalització i expansió territorial (segles XI-XII)

- 4.1. Les revoltes de l'aristocràcia

- 4.2. El sotmetiment de la pagesia. La Pau i Treva de Déu
- 4.3. Els primers impulsos de la conquesta: els castells termenats
- 4.4. El principatfeudal. El comte de Barcelona. El dret i les institucions
- 4.5. Comtes de Barcelona i reis d'Aragó
- 4.6. El comtat de Barcelona i els comtats occitans
- 5. La "plenitud" catalana: la culminació de les conquestes. Les institucions. El comerç (segles XIII-XIV)
  - 5.1. Les conquestes de Jaume I
  - 5.2. Les conquestes de Pere II i Jaume II
  - 5.3. Guerra i diplomàcia al Mediterrani: el nord d'Àfrica; la Gran Companyia d'Orient
  - 5.4. La Xarxa de consolats: rutes i tècniques mercantils
  - 5.5. Les institucions: monarquia, Corts, Diputació del General, municipis
- 6. Crisis i transformacions a la Baixa Edat Mitjana (segles XIV i XV)
  - 6.1. Conflictivitat política: revoltes aristocràtiques; Gènova, Castella
  - 6.2. Col·lapse demogràfic i de la producció; el fre de l'activitat mercantil
  - 6.3. L'entronització dels Trastàmara
  - 6.4. El problema remença i les tensions urbanes
  - 6.5. Crisi institucional. La Guerra Civil. La Sentència Arbitral de Guadalupe
  - 6.6. Cronologia i balanç

## Activitats formatives i Metodologia

| Títol                                                                                         | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|---------------------------------------------------------------------------|
| Tipus: Dirigides                                                                              |       |      |                                                                           |
| classes teòriques i pràctiques: comentaris de documents                                       | 50    | 2    | 1, 3, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 22, 25, 32, 33, 35                |
| Tipus: Supervisades                                                                           |       |      |                                                                           |
| tutories: resolució de dubtes; plantejament i orientació del treball de curs                  | 15    | 0,6  | 2, 9, 13, 16, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 39, 43, 44                          |
| Tipus: Autònomes                                                                              |       |      |                                                                           |
| Recerca d'informació bibliogràfica. Lectura de textos. Redacció de treballs. Estudi personal. | 75    | 3    | 3, 4, 5, 6, 8, 12, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 36, 40, 41, 42, 43 |

Assistència a classes teòriques dirigides pel professor

Classes pràctiques / seminaris sobre fonts primàries i secundàries  
Realització de treballs sobre estats de la qüestió i de comentaris de documents  
Estudi personal.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

## Avaluació

### Activitats d'avaluació continuada

| Títol                                                  | Pes     | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                               |
|--------------------------------------------------------|---------|-------|------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| Proves escrites i revisió                              | 50<br>% | 4     | 0,16 | 4, 6, 8, 9, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27, 32, 33, 35, 38, 40, 41                         |
| treball escrit a partir de la lectura d'una monografia | 30<br>% | 3     | 0,12 | 1, 2, 5, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 32, 34, 36, 37, 39, 42, 43                              |
| Treballs escrits: comentaris sobre pràctiques d'aula   | 20<br>% | 3     | 0,12 | 3, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 17, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 43, 44 |

L'avaluació continuada:

La matèria s'avaluarà mitjançant l'aplicació dels següents procediments:

1. Dues proves parcials eliminatòries: 50% de la nota final: 25% cada un.
2. Realització d'una ressenya a partir d'una monografia: 30% de la nota final.
3. Realització d'un comentari de text: 20% de la nota final. En aquest percentatge, es comptabilitzarà la presència, l'interès i la participació.

L'omissió de qualsevol de les parts que configuren l'avaluació continuada suposa un zero a l'hora de fer la mitjana ponderada.

Només es considerarà un alumne "no avaluable" si ha lliurat menys del 30% de les evidències avaluable del total de l'assignatura. Cas de superar aquest límit la nota serà un suspens si no arriba als mínims establerts.

L'exercici de recuperació consistirà en un exercici de tot el temari de l'assignatura; en cap cas es considera una alternativa per pujar la nota.

La còpia de fonts escrites (internet, llibres, treballs, etc.) suposa un 0 en la qualificació de l'exercici i la pèrdua de la convocatòria del total de l'assignatura.

Es tindran en compte els casos particulars que rebran un tractament personalitzat d'acord amb les directrius del professor de l'assignatura.

L'alumnat tindrà dret a revisar els resultats de les proves realitzades. El professorat establirà oportunament els mecanismes per fer-ho.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

L'avaluació única:

1. Una prova teòrica i oral (40% de la nota).
2. Realització d'una ressenya a partir d'una monografia relativa al programa (30 % de la nota).
3. Realització d'un estudi de cas (30% de la nota)

L'omissió de qualsevol de les parts que configuren l'avaluació única suposa un zero a l'hora de fer la mitjana ponderada.

Es recuperaran només les activitats d'avaluació lliurades en els terminis establerts pel professor/a de l'assignatura; en cap cas es podrà presentar un exercici per primera vegada durant el període de recuperació.

Només es considerarà un alumne "no avaluable" si ha lliurat menys del 30% de les evidències avaluables del total de l'assignatura. Cas de superar aquest límit la nota serà un suspens si no arriba als mínims establerts.

L'exercici de recuperació consistirà en un exercici de tot el temari de l'assignatura; en cap cas es considera una alternativa per pujar la nota.

La còpia de fonts escrites (internet, llibres, treballs, etc.) suposa un 0 en la qualificació de l'exercici i la pèrdua de la convocatòria del total de l'assignatura.

Es tindran en compte els casos particulars que rebran un tractament personalitzat d'acord amb les directrius del professor de l'assignatura.

L'alumnat tindrà dret a revisar els resultats de les proves realitzades. El professorat establirà oportunament els mecanismes per fer-ho.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada.

Condicions per l'estudiant 'No avaluable'

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Ús de la Intel·ligència Artificial en l'avaluació continuada i única

Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica o cerca d'informació. L'estudiant ha de (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Viatge opcional

S'organitzarà un viatge a la ciutat de Còrdova pels dies 12-14 de gener de 2026 per estudiar el cas d'estudi d'una antiga ciutat Califal i copsar els canvis durant l'història en l'urbanisme i els monuments. Aquest viatge serà opcional i la seva participació no es preveu en l'avaluació.

## Bibliografia

- Aventín, M., Salrach, J.M. Història medieval de Catalunya. Barcelona. Proa. 1998.
- Batlle, Carme. L'expansió baixmedieval. Segles XIII-XV. Història de Catalunya, dirigida per P. Vilar, vol. III. Barcelona. 1987
- Bolòs, J. Catalunya Medieval. Una aproximació al territori i a la societat a l'edat mitjana. 2000
- Sabaté, Flocel. El territori de Catalunya medieval: percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana. Barcelona. Rafael Dalmau. 1997.
- Sabaté, Flocel. Catalunya Medieval, vol. II de la Història de Catalunya dirigida per Albert Balcells, L'Esfera dels Llibres, Barcelona, 2006.
- Salrach, J. M. vol. I en: Història dels Països Catalans. Ed. Edhasa, 1980
- Salrach, J. M. El procés de feudalització (s,III-XII).Història de Catalunya,dir. P. Vilar,vol. 2 Barcelona. 1988.
- Salrach, J. M. (dir.). Naixement de la Nació Catalana. Orígens i expansió (segles IX-XIV). Barcelona: Ed. Enciclopèdia Catalana, 2017.
- Zimmermann, Michel. Naixement de Catalunya (segles VIII-XII). Barcelona: Ed. Base, 2023.

Durant el curs es donarà bibliografia específica de cadascun dels blocs.

## Programari

-

## Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

| Nom                      | Grup | Idioma | Semestre            | Torn      |
|--------------------------|------|--------|---------------------|-----------|
| (PAUL) Pràctiques d'aula | 1    | Català | primer quadrimestre | matí-mixt |
| (TE) Teoria              | 1    | Català | primer quadrimestre | matí-mixt |